

ارزیابی مدیریت سود بر مبنای واقعی و تعهدی جهت کسب میانگین سودآوری صنعت

شیما حسین زاده^۱
آزیتا جهانشاد^۲

تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۹/۱۰

تاریخ دریافت: ۹۵/۰۴/۲۹

چکیده

با توجه به اهمیت سود حسابداری در قراردادهای پاداش مدیران و ارزیابی عملکرد مدیران این مطالعه به پژوهشهای انجام شده در معیارهای سود از طریق ارائه شواهدی از میانگین سودآوری صنعت به عنوان یک معیار سود کمک میکند. ویژگی مهم این معیار اینست که در خارج و بطور کنترل ناپذیر تعیین می شوند. عبارت دیگر یک هدف متحرک است که به سودآوری شرکتهای دیگر در همان صنعت بستگی دارد همچنین همواره ننگه داشتن سود شرکت در حد مطلوب و کسب میانگین سودآوری صنعت از دغدغه های اصلی مدیران بوده است ولی این احتمال نیز وجود دارد که مدیران جهت کسب میانگین سودآوری صنعت، مدیریت سود بر مبنای تعهدی و یا واقعی انجام دهند

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی مدیریت سود بر مبنای واقعی و تعهدی جهت کسب میانگین سودآوری صنعت طی دو فرضیه اصلی انجام گرفته است و جهت آزمون فرضیه ها تعداد ۱۸۶ شرکت به عنوان جامعه غربالگری شده از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار انتخاب شده و آزمون با روش داده های پانل انجام شده است. بر اساس نتایج ارائه شده رابطه مستقیم و معنی داری میان کسب میانگین سود صنعت و مدیریت سود واقعی و تعهدی شرکت ها وجود دارد بطوری که شرکت ها در راستای کسب میانگین سود صنعت حوزه فعالیت خود اقدام به مدیریت سود واقعی و تعهدی می نمایند.

واژه های کلیدی: مدیریت سود واقعی، مدیریت سود بر مبنای تعهدی، میانگین سودآوری صنعت.

۱- کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران Shimahoseinzade1@gmail.com
۲- دانشیار گروه حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) az_jahanshad@yahoo.com

۱- مقدمه

هدف از هرگونه فعالیت اقتصادی، کسب سود و ایجاد ارزش افزوده از محل سرمایه‌گذاری انجام شده می‌باشد. به عبارتی دیگر هر فعال اقتصادی جهت کسب سود اقدام به فعالیت اقتصادی اعم از تولیدی یا خدماتی میکنند. در سال‌های اخیر در حوزه تحقیقات حسابداری، موضوع مدیریت سود مورد توجه محققان قرار گرفته است. مدیریت سود عبارت از مداخله هدفمند در فرایند گزارشگری مالی با توجه به محدودیت‌های اصول پذیرفته شده حسابداری برای به دست آوردن سطح مورد انتظار سود است که این سطح می‌تواند میانگین سودآوری صنعت باشد با توجه به مقاصد مدیریت، مدیریت سود می‌تواند به صورت افزایش، کاهش یا هموار کردن سود گزارش شده باشد. دلایل احتمالی زیادی برای مدیریت سود وجود دارد. برای مثال، اگر شرکتی سود باثباتی گزارش کند، سهامداران احساس اطمینان بیشتری خواهند کرد، مدیریت سود تاثیر مطلوبی بر ارزش سهام و هزینه سرمایه دارد، یا سهامداران اطلاعات بیشتری از اعلام سود به دست خواهند آورد. (لی جونگ و همکاران ۲۰۰۷). مدیران همواره به دنبال این هستند که عملکرد خود را مطلوب نشان دهند، حتی اگر عملکرد آنها مطلوب نباشد، بدین منظور و با توجه به اختیارات مدیر در اعمال اختیارات در برآوردها و همچنین زمانبندی معاملات و انتخاب سیاست‌های حسابداری و اقتصادی شرکت‌ها می‌توانند سود گزارش شده را تحت تاثیر قرار دهند که البته ممکن است این دستکاری در جهت منافع شخصی مدیران و یا در جهت مخا‌بره اطلاعات محرمانه و درون سازمانی به صورت غیرمستقیم باشد. این پژوهش مدیریت سود واقعی (REM) و مدیریت سود بر مبنای تعهدی (AEM) را جهت کسب سودآوری میانگین صنعت می‌آزماید، مدیران سود را در جهت کسب سود صفر، سود دوره قبل و سود پیش بینی شده مدیریت میکنند. همچنین مدیران مدیریت سود را بکار می‌گیرند تا از کاهش سود یا زیان جلوگیری کنند و تلاش می‌کنند از طریق مدیریت سود، رشد سودآوری شرکت را

به گونه ای نشان دهند که باعث افزایش سطح بازده مورد انتظارشان شود، این پژوهش درصدد پاسخگویی به این سوال است که میانگین سودآوری صنعت بر مدیریت سود واقعی و تعهدی تاثیر دارد؟

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

فرضیه مدیریت سود، در ابتدا با عنوان هموارسازی سود توسط هپ ورث (۱۹۵۳) ارائه و بعداً توسط گوردن (۱۹۶۴) معرفی شد. برای اولین بار توسط مک نیچلسون (۱۹۸۸) عبارت "مدیریت سود جایگزین عبارت هموارسازی سود شد. از این جهت، مدیریت سود در کانون توجه قرار گرفت؛ بر این اساس که می‌تواند در ارائه عملکرد شرکت اعمال نفوذ کند و نتایج مورد نظر خود را منعکس کند (پارسائیان، ۱۳۷۹). به عقیده هیلی و والن^۱ (۱۹۹۹) مدیریت سود هنگامی رخ می‌دهد که مدیران از قضاوت‌های شخصی خود در گزارشگری مالی استفاده کنند و ساختار معاملات را جهت تغییر گزارشگری مالی دست‌کاری می‌نمایند. این هدف به قصد گمراه نمودن برخی از صاحبان سود در خصوص عملکرد اقتصادی شرکت با تاثیر بر نتایج قراردادهایی است که انعقاد آنها منوط به دستیابی به سود شخصی می‌باشد، صورت می‌گیرد (پری تود و دیگران، ۲۰۰۹)^۲. مدیران شرکت ممکن است تصویر گمراه کننده ای از وضعیت واقعی یک شرکت ارائه نمایند و به منظور حفظ موقعیت خود در شرکت یا افزایش منافع خود زمانی که پاداش بر مبنای سود حسابداری محاسبه می‌شود، سود گزارش شده را دستکاری نمایند (کنستیشن و همکاران ۲۰۱۰). بر مبنای نظر کانگ و کیم (۲۰۱۱) مدیریت سود در درجه اول بهره‌وری شرکت را تحت تاثیر قرار داده و در نهایت ممکن است ثروت سهامداران شرکت را از بین ببرد. با توجه به این توضیحات چگونه می‌توان اطمینان کرد که مدیران از آزادی عمل خویش در راستای منافع سرمایه‌گذاران استفاده خواهند کرد. به منظور دستیابی به این اطمینان، نظارت موثر بر اعتبار گزارشگری مالی نقش اساسی در بازارهای سرمایه

تأثیر مدیریت سود بر بازده آتی داراییها و جریانهای نقد عملیاتی آتی می باشد. مدیریت سود با استفاده از معیارهای کاهش هزینه های اداری، عمومی و فروش، افزایش سود غیر عملیاتی حاصل از فروش دارایی های بلند مدت و تولید بیش از حد اندازه گیری شد. برای آزمون فرضیه ها از مدل گانی (۲۰۰۵) استفاده گردید. نتایج نشان داد، بین بازده آتی داراییها و جریانهای نقدی عملیاتی آتی و مدیریت سود رابطه معنی داری وجود ندارد.

قربانی وهمکاران (۱۳۹۰) تأثیر مدیریت سود بر جریان های نقدی عملیاتی آتی را مورد پژوهش قرار دادند. نتایج نشان می دهد مدیران برای احراز شرایطی از قبیل دستیابی به شرایط قرارداد بدهی به اعمال (مثلاً عدم اجرای پروژه های تحقیق و توسعه با خالص ارزش فعلی مثبت) دست می زنند که منجر به کاهش عملکرد عملیاتی شرکت در آینده می شود. به بیانی دیگر، میان مدیریت واقعی سود و جریانهای نقدی عملیاتی آتی به عنوان شاخصی از عملکرد عملیاتی، رابطه منفی وجود دارد.

حجازی، محمدی، اصلانی و آقاجانی (۱۳۹۱) دریافته اند، مدیریت سود با متغیرهای اقلام تعهدی اختیاری و غیراختیاری دوره قبل، عملکرد شرکت، اندازه و تداوم سود، بیشترین ارتباط را دارد، اما در زمینه دستکاری فعالیت های واقعی، پژوهش های اندکی انجام شده است.

مشکی و نوردیده (۱۳۹۱) به منظور بررسی تأثیر مدیریت سود بر پایداری سود، ۵۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را طی سالهای ۸۴ تا ۸۹ مورد مطالعه قرار دادند. نتایج آنها حاکی از این است که پایداری سود شرکت های هموارساز بیشتر از پایداری سود شرکت های غیر هموار ساز است.

اعتمادی و فرج زاده (۱۳۹۱) بیان می کنند که اولاً مدیریت سود، صرف نظر از جهت آن باعث افزایش محافظه کاری می شود. ضمناً، شرکت هایی که اقدام به مدیریت سود کاهشی می کنند، سود محافظه کارانه تری را گزارش می کنند که نشان دهنده بیش محافظه کاری است. همچنین شرکت هایی که از طریق اقلام

ایفا نموده که از نظر حساس یگانه و همکاران (۱۳۸۸) یکی از راه های اصلی این نظارت، حاکمیت شرکتی است که در برگیرنده مجموعه ای از روابط میان مدیریت شرکت، هیات مدیره، سهامداران و سایر گروه های ذینفع است. در این حوزه پورزمانی و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی تأثیر اجرای آئین نامه حاکمیت شرکتی بر مدیریت سود پرداختند نتایج تحقیق نشان می دهد که به دنبال تصویب آئین نامه نظام راهبری شرکتی، استقلال هیات مدیره بهبود یافته، به طوری که بهبود سطح استقلال هیات مدیره با سطوح پایین تر مدیریت سود مرتبط می باشد. همچنین بین جدایی مدیر عامل شرکت از رئیس هیات مدیره و میزان مالکیت سهام مدیران موظف با مدیریت سود رابطه معنی داری وجود ندارد.

شپیر^۴ (۱۹۹۳) مدیریت سود را دخالت عمدی در فرآیند گزارشگری مالی خارجی با قصد به دست آوردن سود، تعریف می کند. به طور کلی می توان گفت که مدیریت سود یعنی اقدامات آگاهانه بعمل آمده توسط مدیریت در خصوص چگونگی گزارش سود جهت رسیدن به اهداف خاص به گونه ای که منطبق با اصول و رویه های حسابداری است.

بهار مقدم و حسنی فرد (۱۳۸۹) به بررسی رابطه بین رویدادهای مالی واقعی و مدیریت سود در شرکت های پذیرفته در بورس اوراق بهادار پرداختند. در این تحقیق دستکاری رویدادهای مالی واقعی از طریق تمرکز روی متغیرهایی مانند جریانهای نقدی ناشی از عملیات، هزینه های اختیاری، تغییر در موجودی کالا و هزینه های تولیدی است، اقلام تعهدی به عنوان جانشینی مناسب برای اندازه گیری مدیریت سود انتخاب شده است. نتایج پژوهش نشان می دهد که رابطه معنی داری بین وجوه نقد عملیاتی و تغییرات در موجودی کالا از یک طرف و مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار تهران از طرف دیگر وجود دارد.

مجتهد زاده، ولی زاده لاریجانی (۱۳۸۹) به بررسی رابطه مدیریت سود و بازده دارایی ها و جریان نقد عملیاتی آتی پرداختند. هدف این تحقیق، بررسی

ژانگ (۲۰۰۸) در پژوهش خود دستکاری فعالیت های واقعی با هدف دستیابی به جریان های نقدی پیش بینی شده را مورد بررسی قرار داد. نتایج پژوهش وی نشان می‌دهد، شرکت‌هایی که دقیقاً به پیش بینی جریان های نقدی دست می‌یابند، به منظور متورم ساختن جریان های نقدی JMC از دستکاری JMC - NON بیش از سایر شرکت ها فعالیت های واقعی استفاده می‌کنند..

لیو و همکاران (۲۰۱۰) نشان دادند شرکت هایی که از رشد خوبی برخوردارند در آستانه انتشار اوراق قرضه هستند، از طریق مدیریت سود، سود شرکت را افزایش می‌دهند تا اوراق قرضه را با نرخ های بهره کمتری انتشار دهند. نتایج پژوهش آن ها نشان داد سرمایه گذاران در اوراق قرضه، این موضوع را متوجه نمی‌شوند و در قیمت گذاری اوراق قرضه، این موضوع به نفع سهامداران و مدیران شرکت و به ضرر خریداران اوراق قرضه تمام می‌شود.

لیو فرانس (۲۰۱۱) با استفاده از نمونه ای از شرکتهای آمریکایی بین سالهای ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۹ در یافتند که شرکت‌هایی که از مدیریت سود مبتنی بر فعالیت های واقعی استفاده کرده اند در سال‌های بعد شاهد سقوط در قیمت سهام‌شان بوده اند.

مکینس و کولینز (۲۰۱۱) نشان دادند که تحلیل‌گران مالی با پیش‌بینی جریان نقدی عملیاتی می‌توانند تشخیص دهند که چه شرکت‌هایی سود را مدیریت می‌نمایند. نتیجه پژوهش آن ها بیانگر آن بود که شرکت هایی که در آن ها کیفیت ارقام تعهدی بالا است، مدیریت سود در آن شرکت‌ها کمتر است و بنابراین توان پیش‌بینی سود بیشتر از توان پیش‌بینی جریان نقدی عملیاتی آن شرکت ها است .

گارسیا و همکاران (۲۰۱۲) با استفاده از داده‌های شرکت‌های آمریکایی به بررسی تاثیر محافظه‌کاری بر مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی و مدیریت واقعی سود پرداختند. نتایج آنها نشان داد که محافظه‌کاری بیشتر باعث کاهش مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی و افزایش مدیریت واقعی سود میشود.

تعهدی مثبت، به مدیریت سود افزایشی مبادرت می‌ورزند، محافظه کاری کمتری را در گزارشگری خود اعمال می‌کنند.

انصاری و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش خود احتمال تاثیر گذاری محافظه کاری بر روی مدیریت سود را مورد بررسی قرار دادند برای سنجش مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی از مدل های جونز تعدیل شده و کوتاری، برای سنجش مدیریت واقعی سود و محافظه کاری از پژوهش گارسیا و همکاران استفاده شده که یک رابطه‌ی منفی میان محافظه کاری و مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی، و یک رابطه‌ی مثبت میان محافظه کاری و مدیریت واقعی سود همچنین اثر محافظه کاری بر سطح کلی مدیریت سود نیز مورد آزمون قرار گرفت و یک رابطه منفی میان محافظه کاری و سطح کلی مدیریت سود به دست آمد.

فرقاندوست حقیقی، هاشمی و فروغی دهکردی (۱۳۹۳) نشان می‌دهند که سابقه مدیریت سود و احتمال ارتکاب در تقلب در صورتهای مالی رابطه مثبت و معناداری دارند در نتیجه بیان کردند در شرکتهای با سابقه مدیریت سود احتمال ارتکاب تقلب در صورتهای مالی وجود دارد.

رهنمای رودپشتی، رضایی و کرم صالحی (۱۳۹۳) نشان می‌دهند مدل های مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی اختیاری در مقایسه با مدل درآمد اختیاری توان بیشتری در پیش‌بینی مدیریت سود دارند و علاوه بر آن شاخص مدیریت سود حاصل از مدل‌های مبتنی بر ارقام تعهدی در مقایسه با مدل درآمدی، یک متغیر مربوط و تاثیرگذار بر ارزش بازار سهام شرکت می‌باشد.

یو (۲۰۰۸) ثابت کرد که شرکت های با انگیزه های قوی برای مدیریت سود فعالیت های واقعی را بیش از سایر شرکت ها دستکاری می‌کنند. همچنین بر طبق نتایج گراهام و همکاران اکثر مدیران تمایل دارند تا از دستکاری فعالیت های واقعی برای مدیریت سود استفاده کنند حتی اگر این امر به ارزش آتی شرکت آسیب برساند

متغیر وابسته: EM مدیریت سود میباشد که در فرضیه اول مدیریت سود واقعی و در فرضیه دوم مدیریت سود تعهدی میباشد.

مدیریت سود واقعی

مدیریت سود واقعی مطابق با مطالعات یاماگوچی (۲۰۱۴) و پژوهشات رویکوزوری (۲۰۰۶)، ژانگ (۲۰۰۸) و یو (۲۰۰۸) از حاصل جمع جریان نقدی غیر عادی (A-CFO)، هزینه های اختیاری غیرعادی (A-DISX) و تولید غیرعادی (A-PRO) بدست میاید.

A-CF جریان نقدی غیر عادی (Abnormal Cash Flow):

از مدل زیر برای تخمین جریان نقدی غیر عادی استفاده می شود، به گونه ای که باقیمانده این مدل ضرب در منفی یک به عنوان معیار جریان نقدی غیر عادی در نظر گرفته می شود.

مدل (۲)

$$CFO_{i,t}/A_{i,t-1} = \beta_0 + \beta_1 (1/A_{i,t-1}) + \beta_2 (Si,t/A_{i,t-1}) + \beta_3 (USi,t/A_{i,t-1}) + \epsilon_{i,t}$$

A-DISX هزینه های اختیاری غیرعادی (Abnormal discretionary expending)

هزینه هایی که مدیریت بتواند با تغییر برنامه های شرکت آنها را کنترل نماید هزینه های اختیاری نامیده می شوند هزینه های اختیاری در ایران عبارتند از: هزینه آگهی و تبلیغات، هزینه های تحقیق و توسعه، هزینه باز آموزی کارکنان هزینه های حمل و نقل و نگهداری. از مدل زیر برای تخمین هزینه های غیر عادی استفاده می شود

به گونه ای که باقیمانده این مدل ضرب در منفی یک به عنوان معیار هزینه های اختیاری غیر عادی در نظر گرفته می شود.

مدل (۳)

$$DISXi,t/A_{i,t-1} = \beta_0 + \beta_1 (1/A_{i,t-1}) + \beta_2 (Si,t - 1/A_{i,t-1}) + \epsilon_{i,t}$$

آشوک رابین و کیانگ وو (۲۰۱۴) بیان می کنند که استفاده از اقلام تعهدی اختیاری شرکتهای با رشد بالا نسبت به شرکتهای با رشد پایین اثر گذاری بیشتری دارد.

مارکارین، سانتالو (۲۰۱۴) بیان میکنند زمانیکه سود مدیریت شده قبلی از سود مدیریت شده قبلی رقبا پایین تر باشد آن شرکت به احتمال زیاد مدیریت سود را بکار برده است این دو همچنین بیان کردند که رقابت بازار محصول، انگیزه مدیریت سود را افزایش میدهد.

یاماگوچی (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان مدیریت سود بر مبنای تعهدی و واقعی جهت کسب میانگین سود صنعت در شرکت های ژاپنی به این نتیجه دست یافت که یکی از انگیزه های مدیریت برای مدیریت سود کسب میانگین سودآوری در آن صنعت میباشد. عابد و همکاران (۲۰۱۶) در تحقیقی با عنوان "سطوح محافظه کاری در سیاست های حسابداری و تاثیر آن بر مدیریت سود" به این نتیجه رسیدند که میان محافظه کاری و اندازه ی شرکت با مدیریت سود رابطه ای منفی وجود دارد. همچنین آنان نشان دادند که رابطه ای مثبت میان عملکرد شرکت با مدیریت سود وجود دارد.

۳- فرضیه های پژوهش

فرضیه (۱) مدیریت سود واقعی از میانگین سودآوری صنعت تاثیر می پذیرد.

فرضیه (۲) مدیریت سود تعهدی از میانگین سودآوری صنعت تاثیر می پذیرد.

۴- مدل ها و متغیرهای پژوهش

برای بررسی اینکه آیا مدیران از مدیریت سود برای کسب سودآوری میانگین صنعت استفاده میکنند مدل رگرسیون زیر استفاده می شود: (یاماگوچی

(۲۰۱۴)

مدل (۱)

$$EMi,t = \alpha + \beta_1 SIZE_{i,t-1} + \beta_2 MTBi, t-1 + \beta_3 Ni,t + \beta_4 JUSTMEETi,t + \epsilon_{i,t}$$

ROA معیار سودآوری هر شرکت است.

$$ROA = \frac{\text{سود}}{\text{دارایی}}$$

متغیرهای کنترلی

SIZE: لگاریتم طبیعی ارزش حقوق صاحبان سهام است.

MTBS: ارزش بازار حقوق صاحبان سهام تقسیم بر ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام است.

NI: درآمد خالص تقسیم بر کل داراییها در ابتدای دوره.

۵- روش شناسی پژوهش

این پژوهش از لحاظ هدف، پژوهشی کاربردی است؛ و از لحاظ ماهیت، چون قضاوت‌های ارزشی در این پژوهش کم‌رنگ است، پژوهش حاضر در زمره پژوهش‌های توصیفی حسابداری به شمار می‌رود. روش پژوهش حاضر از نوع استقرایی و پس‌رویدادی (با استفاده از اطلاعات گذشته) و روش آماری آن همبستگی می‌باشد. در این پژوهش اطلاعات به روش کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده است. بدین منظور از کتب، پایان‌نامه‌های تحصیلی و مقالات داخلی و خارجی جهت مطالعه و بررسی ادبیات موضوع و بازنگری پیشینه پژوهش استفاده شده است. بخش دیگری از اطلاعات مورد نیاز که در ارتباط با متغیرهای مطرح شده در فرضیه‌های پژوهش می‌باشد، از صورتهای مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که بر روی بانک اطلاعاتی سازمان بورس اوراق بهادار تهران و نرم‌افزار ره آورد نوین استفاده شده است.

اطلاعات جمع‌آوری شده به صورت فایل‌های اطلاعاتی در اکسل وارد شده و پس از جمع‌بندی و انجام محاسبات مورد نیاز جهت تجزیه و تحلیل نهایی داده‌ها و نتایج از نرم‌افزار Eviews استفاده شد. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد برای نمونه آماری از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است. برای این منظور معیارهایی در نظر گرفته

A-PRO تولید غیر عادی (Abnormal production):

از مدل زیر برای تخمین تولید استفاده می‌شود، به گونه‌ای که (ABPRO) غیر عادی باقیمانده این مدل به عنوان معیار تولید غیر عادی در نظر گرفته می‌شود.

مدل (۴)

$$PRODi,t/Ai,t-1 = \beta 0 + \beta 1 (1/Ai,t-1) + \beta 2 (Si,t/Ai,t-1) + \beta 3 (USi,t/Ai,t-1) + \beta 4 (USi,t-1/Ai,t-1) + \epsilon i$$

مدیریت سود تعهدی

مدیریت سود تعهدی از طریق اقلام تعهدی غیرعادی (A-CC) اندازه‌گیری می‌شود.

مدل (۵)

$$ACCi,t/Ai,t-1 = \beta 0 + \beta 1 (1/Ai,t-1) + \beta 2 (USi,t/Ai,t-1) + \beta 3 (PPEi,t/Ai,t-1) + \epsilon i,t$$

A: کل دارایی‌ها

S: فروش

US: تغییر فروش

PPE: اموال و ماشین‌آلات و تجهیزات

CFO: جریان نقدی غیر عادی

DISX: جمع هزینه‌های پژوهش و توسعه، توسعه، تبلیغات، اداری، عمومی، فروش

PRO: بهای تمام شده کالای فروش رفته به اضافه تغییر در موجودیها

متغیر مستقل JUSTMEET

میانگین سودآوری صنعت می‌باشد که ROA شرکتهای هر صنعت را محاسبه و میانگین آن گرفته میشود، پیش‌بینی می‌شود اگر همبستگی در JUSTMEET مثبت باشد نشان دهنده این میباشد که مدیران از مدیریت سود جهت کسب سودآوری میانگین صنعت استفاده می‌کنند. در واقع یک متغیر ساختگی است که اگر ROA تعدیل شده میانگین صنعت بزرگتر یا مساوی صفر ولی کوچکتر از ۰/۰۵ باشد یک و در غیر اینصورت صفر است.

با توجه به نگاره ۱، متوسط جریان های نقدی غیرعادی شرکت های نمونه برابر با ۰/۰۰۰۵ بوده و متوسط هزینه های اختیاری غیرعادی و تولید غیرعادی به ترتیب ۰/۰۰۰۶ و ۰/۰۰۲۰ می باشد. همچنین میانگین مدیریت سود واقعی شرکت های نمونه که از حاصلجمع جریان های نقدی غیرعادی، هزینه های اختیاری غیرعادی و تولید غیرعادی بدست آمده برابر با ۰/۰۰۲۷ بوده و کمترین و بیشترین آن به ترتیب ۰/۷۳۴۴- و ۰/۵۸۸۰ می باشد. بررسی چولگی و کشیدگی این متغیر گویا آن است که داده های مربوط به مدیریت سود واقعی از توزیع نرمال برخوردار نمی باشد ولی توزیع آن نزدیک به توزیع نرمال است بطوری که چولگی این متغیر برابر با ۰/۱۲۶- و کشیدگی آن برابر با ۴/۳۶۴ است. در نمودار ۱ روند سالانه این متغیر به تصویر کشیده شده است.

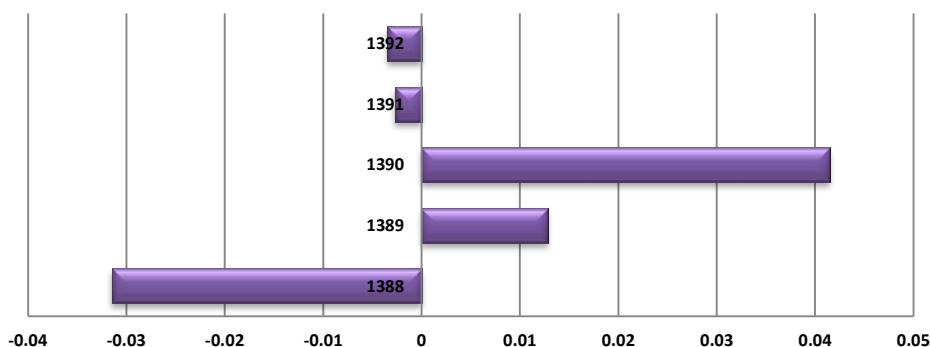
شده و شرکتی که کلیه معیارها را احراز کرده باشد انتخاب شده و بدین ترتیب تعداد جامعه غربال شده ۱۸۶ شرکت می باشد، شایان ذکر است با توجه به نیاز اطلاعات یک دوره قبل تر جهت محاسبه داده ها بازه زمانی گردآوری داده ها از سال ۱۳۸۸ لغایت ۱۳۹۳ در نظر گرفته شده است.

۶- یافته های پژوهش

در بخش آمار توصیفی، تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از شاخص های مرکزی همچون میانگین و شاخص های پراکندگی انحراف معیار، چولگی و کشیدگی انجام پذیرفته است. خلاصه وضعیت آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق پس از غربالگری و حذف داده های پرت به کمک نرم افزار SPSS در نگاره ۱ ارائه شده است.

نگاره ۱- آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین	چولگی	کشیدگی
جریان نقدی غیرعادی (A_CFO)	۹۱۲	۰/۰۰۰۵	۰/۱۱۲۶	-۰/۴۴۵۸	۰/۴۵۶۵	-۰/۰۹۳	۴/۹۳۸
هزینه های اختیاری غیرعادی (A_DISX)	۹۱۲	۰/۰۰۰۰۶	۰/۰۲۱۶	-۰/۱۵۵۸	۰/۰۸۷۶	-۱/۱۸۱	۱۲/۱۴۶
تولید غیرعادی (A_PROD)	۹۱۲	۰/۰۰۲۰	۰/۱۰۴۲	-۰/۴۵۵۵	۰/۶۰۹۷	۰/۵۷۰	۶/۸۵۵
مدیریت سود واقعی (REM)	۹۱۲	۰/۰۰۲۷	۰/۱۷۳۳	-۰/۷۳۴۴	۰/۵۸۸۰	-۰/۱۲۶	۴/۳۶۴
مدیریت سود تعهدی (A_ACC)	۹۱۲	۰/۰۰۰۱	۰/۱۳۵۷	-۰/۶۴۱۹	۰/۹۳۸۳	۰/۵۷۱	۹/۰۸۵
کسب میانگین سودآوری صنعت ($JUSTMEET$)	۹۱۲	۰/۲۰۶۱	۰/۴۰۴۷	۰	۱	۱/۴۵۲	۳/۱۱۰
اندازه شرکت ($SIZE$)	۹۱۲	۱۳/۱۹۴	۱/۶۴۵	۹/۲۸۷	۱۸/۸۶۲	۰/۷۵۸	۳/۸۳۵
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری (MTB)	۹۱۲	۲/۱۱۹۱	۲/۳۹۱۹	-۲۰/۲۲۳	۱۹/۷۲۹	-۰/۸۲۱	۳۰/۸۸۷
سودآوری (NI)	۹۱۲	۰/۱۴۹۸	۰/۱۶۷۸	-۰/۲۶۱۶	۰/۹۳۳۹	۱/۳۲۹	۵/۷۸۸

نمودار ۱- روند سالانه متوسط مدیریت سود واقعی شرکت های نمونه

نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها

هدف از آزمون فرضیه های پژوهش بررسی تأثیرپذیری مدیریت سود بر مبنای واقعی و تعهدی از میانگین سودآوری صنایع می باشد. برای این منظور دو فرضیه تدوین شده و در قالب دو مدل جداگانه مورد آزمون قرار گرفته است.

نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول تحقیق

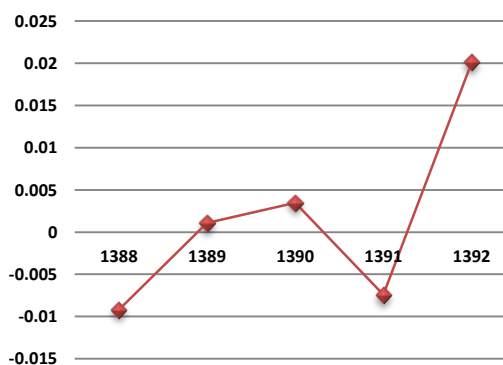
در فرضیه اول تحقیق تأثیر میانگین سودآوری صنعت بر مدیریت سود واقعی مورد بررسی قرار می گیرد. برای آزمون این فرضیه از مدل شماره (۱) بهره گرفته شده است که یک مدل رگرسیونی بوده و با استفاده از روش داده های پانل برآورد خواهد شد:

$$REM_{i,q} = \beta_0 + \beta_1 SIZE_{i,q} + \beta_2 MTB_{i,q} + \beta_3 NI_{i,q} + \beta_4 JUSTMEET_{i,q} + \varepsilon_{i,q}$$

در این مدل برای این که بتوان مشخص نمود که آیا استفاده از روش داده های پانل در برآورد مدل کارآمد خواهد بود یا نه از آزمون F لیمر و به منظور این که مشخص گردد کدام روش (اثرات ثابت و یا اثرات تصادفی) جهت برآورد مناسب تر است از آزمون هاسمن استفاده شده است. نتایج حاصل از این آزمون ها در نگاره ۲ آمده است.

با توجه به نتایج حاصل از آزمون F لیمر، از آنجایی که مقدار *P-Value* این آزمون بیشتر از ۰/۰۵ می باشد (۰/۹۹۹۲)، همسانی عرض از مبداءها تأیید شده و می توان در برآورد مدل از روش داده های تلفیقی استفاده شود. لذا نیاز به آزمون هاسمن نخواهد بود. در نگاره ۳ نتایج حاصل از برآورد مدل شماره (۱) ارائه شده است.

میانگین مدیریت سود تعهدی شرکت های نمونه نیز برابر با ۰/۰۰۱ بوده و کمترین و بیشترین این متغیر به ترتیب برابر با ۰/۶۴۱۹- و ۰/۹۳۸۳ بوده و بررسی چولگی (۰/۵۷۱) و کشیدگی (۹/۰۸۵) آن حاکی از این است که داده ها از توزیع نرمال برخوردار نمی باشد. در نمودار ۲ روند سالانه این متغیر ارائه شده است.

نمودار ۲- روند سالانه مدیریت سود تعهدی شرکت های نمونه

همچنین با توجه به آمار توصیفی بدست آمده ۲۰/۶۱ درصد از شرکت های نمونه توانسته اند میانگین سودآوری صنعت خود را کسب نمایند. در خصوص متغیرهای کنترلی نیز با توجه به نگاره ۱، متوسط اندازه شرکت های نمونه برابر با ۱۳/۱۹۴ بوده و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری آن ها ۲/۱۱۹ می باشد. علاوه بر این میانگین سودآوری شرکت ها که از طریق نسبت سود خالص به جمع کل دارایی های اول دوره اندازه گیری شده برابر با ۰/۱۴۹۸ بوده و گویای آن است که شرکت های نمونه توانسته اند به طور متوسط معادل ۱۴/۹۸ درصد دارایی های خود سود کسب کنند.

نگاره ۲ نتایج انتخاب الگو برای برآورد مدل (۱) تحقیق

نوع آزمون	آماره آزمون	مقدار آماره آزمون	درجه آزادی	<i>P-Value</i>
آزمون F لیمر	F	۰/۶۷۸	(۷۳۱،۱۸۵)	۰/۹۹۹۲
آزمون هاسمن	χ^2	-	-	-

نگاره ۳- نتایج برآورد مدل (۱) تحقیق

متغیر وابسته: مدیریت سود واقعی (REM)				
VIF	P-Value	آماره t	ضریب	متغیر
-	۰/۲۰۹۲	-۱/۲۵۶	-۰/۲۹۱۰	ضریب ثابت
۱/۳۱۶	۰/۱۱۴۹	۱/۴۵۸	۰/۰۲۳۹	اندازه شرکت
۱/۱۰۴	۰/۳۷۵۳	۰/۸۸۶	۰/۰۰۱۹	نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری
۱/۳۵۹	۰/۰۰۰۴	-۳/۵۴۴	-۰/۷۲۳۸	سودآوری
۱/۰۰۱	۰/۰۰۰۰	۴/۱۸۶	۰/۲۸۲۵	کسب میانگین سود صنعت
ضریب تعیین تعدیل شده مدل ۰/۰۴۱۹				
۳/۱۰۳ (۰/۲۱۱۹)	آماره Jarque-Bera (P-Value)	۱۰/۰۱۵ (۰/۰۰۰۰)	آماره F مدل (P-Value)	
۲/۰۹۲	آماره دوربین واتسن	۱/۳۹۰ (۰/۱۶۸۷)	آماره Breusch-Pagan (P-Value)	

بر اساس نتایج، سطح معنی داری (P-Value) آماره t مربوط به متغیر «کسب میانگین سود صنعت» کوچکتر از ۰/۰۵ بوده (۰/۰۰۰۰) و ضریب آن مثبت می باشد (۰/۲۸۲۵) و می توان گفت رابطه مستقیم و معنی داری میان کسب میانگین سود صنعت و مدیریت سود واقعی شرکت ها وجود دارد بطوری که شرکت ها در راستای کسب میانگین سود صنعت حوزه فعالیت خود اقدام به مدیریت سود واقعی می کنند.

نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم تحقیق

هدف از آزمون فرضیه دوم بررسی تأثیر میانگین سودآوری صنعت بر مدیریت سود تعهدی بوده. برای آزمون این فرضیه از مدل شماره (۲) بهره گرفته شده است که یک مدل رگرسیونی بوده و با استفاده از روش داده های پانل برآورد خواهد شد:

(۲)

$$A_ACC_{i,q} = \beta_0 + \beta_1 SIZE_{i,q} + \beta_2 MTB_{i,q} + \beta_3 NI_{i,q} + \beta_4 JUSTMEET_{i,q} + \varepsilon_{i,q}$$

نتایج حاصل از آزمونهای F لیمر و هاسمن در نگاره ۴ آمده است.

در بررسی معنی دار بودن کلی مدل، با توجه به این که مقدار احتمال (P-VALUE) آماره F از ۰/۰۵ کوچکتر می باشد (۰/۰۰۰۰) با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن کلی مدل تایید می شود. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۴/۱۹ درصد از تغییرات مدیریت سود واقعی شرکت ها توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می شود. همچنین در بررسی مفروضات رگرسیون کلاسیک نتایج آزمون جارکوا- برا گویای آن است که باقیمانده های حاصل از برآورد مدل در سطح اطمینان ۹۵٪ از توزیع نرمال برخوردار می باشند بطوری که مقدار احتمال (P-VALUE) مربوط به این آزمون بزرگتر از ۰/۰۵ است (۰/۱۶۸۷). در خصوص بررسی همسانی واریانس باقیمانده ها با توجه به این که مقدار احتمال (P-VALUE) مربوط به آزمون برش- پاگان بیشتر از ۰/۰۵ می باشد (۰/۱۶۸۷) همسانی واریانس باقیمانده های مدل تأیید می شود. علاوه بر این از آنجایی مقدار آماره دوربین واتسن مابین عدد ۱/۵ و ۲/۵ قرار گرفته است (۲/۰۹۲) لذا استقلال باقیمانده های مدل نیز تأیید می شود. در خصوص همخطی میان متغیرهای مدل نیز با توجه به این که مقدار آماره VIF برای تمامی متغیرها کمتر از ۵ بوده و نزدیک به عدد یک می باشد می توان گفت همخطی شدیدی میان آنها وجود نداشته و این فرض از مفروضات رگرسیون کلاسیک نیز تأیید می شود.

نگاره ۴- نتایج انتخاب الگوبرای برآورد مدل (۲) تحقیق

نوع آزمون	آماره آزمون	مقدار آماره آزمون	درجه آزادی	P-Value
آزمون F لیمر	F	۲/۶۳۰	(۷۲۷,۱۸۴)	۰/۰۰۰۰
آزمون هاسمن	χ^2	۱۴۷/۷۵۷	۴	۰/۰۰۰۰

نگاره ۵- نتایج برآورد مدل (۲) تحقیق

متغیر وابسته: مدیریت سود تعهدی (A_ACC)				
متغیر	ضریب	آماره t	P-Value	VIF
ضریب ثابت	۰/۲۱۸۳	۳/۲۱۱	۰/۰۰۱۴	-
اندازه شرکت	-۰/۰۲۵۳	-۴/۶۵۸	۰/۰۰۰۰	۱/۳۱۵
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری	۰/۰۰۴۲	۲/۶۱۴	۰/۰۰۹۱	۱/۱۰۱
سودآوری	۰/۶۸۵۵	۱۸/۷۹۳	۰/۰۰۰۰	۱/۳۵۵
کسب میانگین سود صنعت	۰/۰۲۴۵	۳/۵۷۵	۰/۰۰۰۴	۱/۰۰۱
ضریب تعیین تعدیل شده مدل ۰/۴۵۷۷				
آماره F مدل (P-Value)	۳/۲۶۴ (۰/۰۰۰۰)	آماره Jarque-Bera (P-Value)	۲/۵۴۱ (۰/۲۸۰۶)	
آماره Breusch-Pagan (P-Value)	۱/۱۳۷ (۰/۲۴۷۶)	آماره دوربین واتسن	۲/۲۷۹	

برخورداری باشند بطوری که مقدار احتمال (P - $VALUE$) مربوط به این آزمون « کوچکتر از ۰/۰۵ بوده (۰/۰۰۰۴) و ضریب آن مثبت می باشد (۰/۰۲۴۵) بنابراین فرضیه H_0 در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد شده و می توان گفت رابطه مستقیم و معنی داری میان کسب میانگین سود صنعت و مدیریت سود تعهدی شرکت ها وجود دارد بطوری که شرکت ها در راستای کسب میانگین سود صنعت حوزه فعالیت خود اقدام به مدیریت سود تعهدی می کنند. از این رو فرضیه دوم تحقیق با بزرگتر از ۰/۰۵ است (۰/۲۸۰۶). در خصوص بررسی همسانی واریانس باقیمانده ها با توجه به این که مقدار احتمال (P - $VALUE$) مربوط به آزمون برش- پاگان بیشتر از ۰/۰۵ می باشد (۰/۲۴۷۶) همسانی واریانس باقیمانده های مدل تأیید می شود. علاوه بر این از آنجایی مقدار آماره دوربین واتسن مابین عدد ۱/۵ و ۲/۵ قرار گرفته است (۲/۲۷۹) لذا استقلال باقیمانده های مدل نیز تأیید می شود. در خصوص همخطی میان متغیرهای مدل نیز با توجه به این که مقدار آماره VIF برای تمامی متغیرها کمتر از ۵ بوده و نزدیک به عدد یک می باشد

با توجه به نتایج حاصل از آزمون F لیمر، از آنجایی که مقدار P - $Value$ این آزمون کمتر از ۰/۰۵ می باشد (۰/۰۰۰۰)، همسانی عرض از مبداءها تأیید شده و لازم است در برآورد مدل از روش داده های پانل استفاده شود. همچنین با توجه به نتایج حاصل از آزمون هاسمن، از آنجایی که مقدار P - $Value$ این آزمون کمتر از ۰/۰۵ می باشد (۰/۰۰۰۰)، لازم است برآورد مدل از طریق رویکرد تصادفی صورت گیرد. در نگاره ۵ نتایج حاصل از برآورد مدل شماره (۲) ارائه شده است.

در بررسی معنی دار بودن کلی مدل، با توجه به این که مقدار احتمال (P - $VALUE$) آماره F از ۰/۰۵ کوچکتر می باشد (۰/۰۰۰۰) با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن کلی مدل تأیید می شود. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۴۵/۷۷ درصد از تغییرات مدیریت سود تعهدی شرکت ها توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می شود. همچنین در بررسی مفروضات رگرسیون کلاسیک نتایج آزمون جارکوا- برا گویای آن است که باقیمانده های حاصل از برآورد مدل در سطح اطمینان ۹۵٪ از توزیع نرمال

با توجه به امکان مدیریت سود برای کسب میانگین سود صنعت، به سازمان بورس اوراق بهادار نیز پیشنهاد می شود الزاماتی در این حوزه فراهم آورد که برای کسب میانگین سود صنعت اقدام به دستکاری و مدیریت سود نمایند.

فهرست منابع

- * اعتمادی حسین، فرج زاده دهکردی، حسین (۱۳۹۱) تاثیر مدیریت سود و ساختار سرمایه بر محافظه کاری. تحقیقات حسابداری و حسابرسی سال ۴، شماره ۱۳ ص ۱-۱۹
- * افلاطونی، عباس و نیکبخت، لیلی (۱۳۸۹) "کاربرد اقتصاد سنجی در تحقیقات حسابداری، مدیریت مالی و علوم اقتصاد"، تهران، انتشارات ترمه، چاپ اول.
- * انصاری عبدالمهدی، دری سده مصطفی، شیرزاد علی (۱۳۹۲) "بررسی تاثیر محافظه کاری بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی، مدیریت واقعی سود و سطح کلی مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" "حسابداری مدیریت" سال ششم شماره نوزدهم.
- * بهار مقدم و حسنی فر (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین رویدادهای مالی واقعی و مدیریت سود در شرکتهای پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، سال دوم، شماره ۶
- * پورزمانی زهرا، اولی محمد رضا، عبدالهیان جواد (بهار ۱۳۹۳) "بررسی تاثیر اجرای آئین نامه نظام راهبری شرکتی سازمان بورس اوراق بهادار تهران بر مدیریت سود حسابداری مدیریت سال هفتم شماره بیستم.
- * جهانشاد آزیتا، سرلک ندا (۱۳۹۴) "حساسیت بازده به اقلام تعهدی اختیاری با توجه به رشد شرکت ها" پایان نامه کارشناسی ارشد
- * جهانشاد آزیتا، ارشادی، مهدی (۱۳۹۴) "تاثیر مسئولیت پذیری اجتماعی بر مدیریت سود واقعی، پایان نامه کارشناسی ارشد.

می توان گفت همخطی شدیدی میان آنها وجود نداشته و این فرض از مفروضات رگرسیون کلاسیک نیز تأیید می شود.

بر اساس نتایج ارائه شده در نگاره ۵، سطح معنی داری (P-Value) آماره t مربوط به متغیر «کسب میانگین سود صنعت اطمینان ۹۵ درصد تأیید می شود.

۷- نتیجه گیری و بحث

تحقیق حاضر با هدف ارزیابی مدیریت سود بر مبنای واقعی و تعهدی جهت کسب میانگین سودآوری صنعت انجام گرفته است، بر اساس نتایج ارائه شده می توان گفت رابطه مستقیم و معنی داری میان کسب میانگین سود صنعت با مدیریت سود واقعی و مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی شرکت ها وجود دارد یعنی به ازای یک واحد تغییر در میانگین سودآوری صنعت ۲۸۲۵/۰ تغییر مدیریت سود واقعی از طریق جریان نقدی غیرعادی (A-CFO) یا هزینه های اختیاری غیرعادی (A-DISX) و یا تولید غیرعادی (A-PRO) و ۰۲۴۵/۰ تغییر مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی صورت می گیرد در واقع میانگین سودآوری صنعت به عنوان یک معیار سود می باشد که ویژگی مهم این معیار اینست که در خارج و بطور کنترل ناپذیر تعیین می شوند. عبارت دیگر یک هدف متحرک است که به سودآوری شرکتهای دیگر در همان صنعت بستگی دارد ولی این احتمال نیز وجود دارد که شرکت ها در راستای کسب میانگین سود صنعت حوزه فعالیت خود اقدام به مدیریت سود واقعی و یا مدیریت سود بر مبنای تعهدی نمایند. نتایج پژوهش همسو با پژوهش های یاماگوچی (۲۰۱۴) میباشد.

بر اساس نتایج بدست آمده از فرضیات به سرمایه گذاران و تحلیل گران پیشنهاد میشود به این جنبه توجه کرده چرا که مدیران برای کسب میانگین سودآوری صنعت اقداماتی در جهت رساندن سود شرکت به این میانگین انجام میدهند و در واقع به مدیریت سود می پردازند.

- * مجکی مهدی، لطیف نوردیده (۱۳۹۱) بررسی تأثیر مدیریت سود بر پایداری سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش های حسابداری مالی سال ۴. شماره ۱ بهار ۱۳۹۱ صص ۱۰۵-۱۱۸
- * Abed, S., Al-Badainah, J., Abu Serdaneh, The. J (2012). Level of Conservatism in Accounting Policies and Its Effect on Earnings Management, International Journal of Economics and Finance 4:78-85
- * Constantinos Chalevas and Christos Tzovas, (2010). The effect of the mandatory adoption of corporate governance mechanisms on earnings manipulation, management effectiveness and firm financing, Managerial Finance, Vol. 36 No. 3, pp. 257-277
- * García, J. M., and G. Beatriz and F. Penalva (2002). Accounting conservatism and the earnings anagement. <http://ssrn.com/abstract>
- * Gordon, M. J., B. N. Horwitz, and P. T. Meyers, 1966, "Accounting Measurements and Normal Growth of the Firm", Research on Accounting Association, pp. 221-231.
- * Kang, Sun-A and Kim, Yong-Shik (2011). Does Earnings Management Amplify The Association Between Corporate Governance And Firm Performance?
- * Evidence from Korea, The International Business & Economics Research Journal. Vol. 10, Iss. 2; pgs. 53, 14 pgs.
- * Li-Jung Tseng, Chien-Wen Lai, (2007), "The Relationship between Income Smoothing and Company Profitability: An Empirical Study" International Journal of Management, Vol. 24 No. 4.
- * McInnis J. and Collins D. W (2011) The effect of cash flows forecasts on accrual quality and benchmark beating, Journal of Accounting and Economics, 51 PP. 219-239
- * Yamaguchi Tomoyasu (2014) "Real and accrual-based earnings management to achieve
- * Industry-average profitability: Empirical evidence from Japan Faculty of Business Administration" Tohoku Gakuin University
- * www.ssrn.com
- * حجازی و همکاران (۱۳۹۱). پیش بینی مدیریت سود با استفاده از شبکه عصبی و درخت تصمیم در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی های حسابداری و حسابرسی دوره ۱۹، شماره ۶۸، تابستان ۱۳۹۱، صص ۳۱-۴۰
- * حساس یگانه یحیی، رئیسی زهره، حسینی سید مجتبی (۱۳۸۸) رابطه بین کیفیت حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه علوم مدیریت ایران. سال چهارم. شماره ۱۳. صص ۷۵-۸۰
- * ریاحی بلکویی، احمد (۱۳۷۹) تئوری های حسابداری علی پارسائیان، تهران: فرهنگ و مدیریت.
- * رهنمای رودپشتی، فریدون، رضایی صادق، صالحی اله کرم، پاییز (۱۳۹۳) "ارزیابی توانایی و تبیین مدل های اقلام تعهدی اختیاری و مدل درآمد اختیاری برای کشف مدیریت سود پژوهش های حسابداری مالی. دوره ۶، ش ۲۳، صص ۱۷-۴۰.
- * فرقاندوست حقیقی کامبیز، هاشمی سید عباس، فروغی دهکردی امین (۱۳۹۳) "مطالعه رابطه مدیریت سود و امکان تقلب در صورتهای مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابرسی. دوره ۱۴. شماره ۵۶ صص: ۴۷-۶۸
- * فرقاندوست حقیقی کامبیز، پروایی فرید (۱۳۸۸) بررسی رابطه روش های تحلیلی در ارزیابی ریسک تحریف صورتهای مالی: تقلب مدیریت. دانش و پژوهش حسابداری ۵ (۱۶). صص ۲۳-۱۸
- * قربانی سعید، جوان علی اکبر، ناظمی اردکانی مهدی (۱۳۹۰). تأثیر مدیریت واقعی سود بر جریانهای نقدی عملیاتی آتی پژوهش های تجربی حسابداری مالی. پاییز ۱۳۹۰. سال اول. شماره ۱. صص ۱۳۳-۱۳۴
- * مجتهدزاده ویدا، ولی زاده لاریجانی اعظم. (۱۳۸۹) رابطه مدیریت سود و بازده آتی داراییها و جریانهای نقد عملیاتی. تحقیقات حسابداری و حسابرسی. تابستان. شماره ۶

یادداشت ها

1. Healy & Wahlen. 1999.
 2. Pery tood et all, 2009, p63
 3. Schipper. 1999.
 4. markarian, suntalo